

*Ми ї'ємось за те, чому
немає чини в усьому світі —
за Батьківщину.
О. Довженко*

Наукові інновації та передові технології

СЕРІЯ "УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ"

СЕРІЯ "ПРАВО"

СЕРІЯ "ЕКОНОМІКА"

СЕРІЯ "ПСИХОЛОГІЯ"

СЕРІЯ "ПЕДАГОГІКА"

**Громадська наукова організація
«Всеукраїнська Асамблея докторів наук із державного управління»**

у рамках роботи Видавничої групи «Наукові перспективи»

«Наукові інновації та передові технології»

*(Серія «Управління та адміністрування», Серія «Право»,
Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»)*

Випуск № 13(27) 2023

Київ – 2023

Public scientific Organization
«Ukrainian Assembly of Doctors of Sciences in Public Administration»

within the work of the Publishing Group «Scientific Perspectives»

«Scientific innovations and advanced technologies»

*(Series «Management and administration», Series «Law»,
Series «Economics», Series «Psychology», Series «Pedagogy»)*

Issue № 13(27) 2023

Kyiv – 2023

ISSN 2786-5274 Print
УДК 001.32:1 /3](477)(02)

DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-13\(27\)](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-13(27))

**«Наукові інновації та передові технології» (Серія «Управління та адміністрування»,
Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»):
журнал. 2023. № 13(27) 2023. С. 1061.**

Рекомендовано до друку Президією громадської наукової організації «Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного управління» (Рішення від 06.11.2023, № 2/11-23)

*Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації:
серія КВ № 24962-14902Р від 13.09.2021 р.*

Журнал видається за наукової підтримки: Інституту філософії та соціології Національної Академії Наук Азербайджану (Баку, Азербайджан), громадської організації «Асоціація науковців України», громадської організації «Християнська академія педагогічних наук України» та громадської організації «Всеукраїнська асоціація педагогів і психологів з духовно-морального виховання».

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 30.11.2021 № 1290 журналу присвоєно категорію "Б" із права

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 01.02.2022 № 89 журналу присвоєно категорію "Б" із педагогіки

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 07.04.2022 № 320 журналу присвоєно категорію "Б" із економіки та державного управління

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 20.06.2023 № 768 журналу присвоєно категорію "Б" зі спеціальностей 073 - менеджмент, 076 - підприємництво та торгівля, 015 - професійна освіта

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 23.08.2023 № 1035 журналу присвоєно категорію "Б" зі спеціальності 053 - психологія

Наукове видання включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus, міжнародної пошукової системи Google Scholar та до міжнародної наукометричної бази даних Research Bible.

Журнал заснований з метою розвитку вітчизняного наукового потенціалу у галузях державного управління, права, економіки, психології, педагогіки та його інтеграції у світовий науковий простір, шляхом оприлюднення результатів наукових досліджень.

Головний редактор

Романенко Євген Олександрович - доктор наук з державного управління, професор, Заслужений юрист України, полковник Генерального штабу Збройних Сил України, Президент громадської наукової організації «Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління» (Київ, Україна)

Редакційна колегія:

- Абуселідзе Георгій - завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування Батумського державного університету імені Шота Руставелі (Батумі, Грузія)
- Бахов Іван Степанович — доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри іноземної філології та перекладу Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)

- Беньковська Наталя Борисівна, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри мовної підготовки Інституту Військово-Морських Сил Національного університету "Одеська морська академія" (Одеса, Україна)
- Бельська Тетяна Валентинівна - доктор наук з державного управління, доцент, завідувач кафедри менеджменту Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості (м. Київ, Україна)
- Бондар-Підгурська Оксана Василівна - доктор економічних наук, доцент, професор кафедри менеджменту ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», (Полтава, Україна)
- Будник Вікторія Анатоліївна - кандидат економічних наук, професор, професор кафедри бізнес-логістики та транспортних технологій Державного університету інфраструктури та технологій (Київ, Україна)
- Гбур Зоряна Володимирівна - доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л.Шупика (Київ, Україна)
- Дацій Олександр Іванович — доктор економічних наук, професор, Заслужений працівник освіти України, завідувач кафедри фінансів, банківської та страхової справи Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
- Дегтяр Олег Андрійович — доктор наук з державного управління, доцент, доцент кафедри менеджменту і адміністрування Харківського національного університету міського господарства ім. О. М. Бекетова (Харків, Україна)
- Демідова Юлія Євгенівна - кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки і психології управління соціальними системами Національного Технічного Університету «Харківський Політехнічний Інститут» (Харків, Україна)
- Дем'янишина Олеся Андріївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, обліку та економічної безпеки Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (Умань, Україна)
- Дранус Любов Сергіївна кандидат економічних наук, доцент, оцент кафедри менеджменту Чорноморського національного університету імені Петра Могили
- Журавльова Лариса Петрівна — доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології Поліського національного університету (Житомир, Україна)
- Заячківська Оксана Василівна - кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів та економічної безпеки Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна)
- Ільїн Валерій Юрійович - доктор економічних наук, професор (Київ, Україна)
- Ільїна Анастасія Олександрівна - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри публічного управління і адміністрування Національного торговельно-економічного університету (Київ, Україна)
- Ічанська Олена Михайлівна - кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Кайдашев Роман Петрович — доктор юридичних наук, професор, професор кафедри адміністративного, фінансового та банківського права Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
- Каламаж Руслана Володимирівна - доктор психологічних наук, професор, проректор з навчально-виховної роботи Національного університету «Острозька академія» (Рівне, Україна)
- Кардаш Оксана Любомирівна, кандидат економічних наук, доцент кафедри комп'ютерних технологій та економічної кібернетики Навчально-наукового інститут автоматизації, кібернетики та обчислювальної техніки Національного університету водного господарства та природокористування (м. Рівне, Україна)
- Калашнік Наталія Василівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри українознавства Вінницького національного медичного університету ім. М.І.Пирогова, (Вінниця, Україна) kalashnuknatalia@gmail.com
- Кобець Дмитро Леонтійович - кандидат економічних наук (доктор філософії), доцент Хмельницького національного університету, доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування (м. Хмельницький, Україна)
- Коваленко Олена Михайлівна - кандидат педагогічних наук, провідний науковий співробітник відділу профільного навчання Інституту педагогіки НАПН України (Київ, Україна)
- Корнієнко Петро Сергійович - доктор юридичних наук, доцент, адвокат, заступник першого проректора по роботі з коледами, професор кафедри філософії та соціально-гуманітарних дисциплін Національної академії статистики, обліку та аудиту (Київ, Україна)
- Кошова Світлана Петрівна — кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри управління охороною здоров'я Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика (Київ, Україна)
- Кравчук Володимир Миколайович, доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри конституційного, адміністративного та міжнародного права Волинського національного університету імені Лесі Українки (Луцьк, Україна)
- Кравчук Людмила Степанівна - кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри фізичної терапії, ерготерапії, фізичної культури і спорту Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна», завідувач кафедрою фізичної терапії, ерготерапії, фізичної культури і спорту Хмельницького інститут соціальних технологій Університет "Україна" (Хмельницький, Україна)
- Литвиненко Віктор Іванович — доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства Навчального наукового інституту права Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
- Лич (Назарук) Оксана Миколаївна - доктор психологічних наук, доцент, член-кореспондент української академії акмеології, член громадської спілки «Національна психологічна асоціація», доцент кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Марушева Олександра Анатоліївна - доктор наук з державного управління, доцент, завідувач кафедри публічного управління та інформаційного менеджменту ПВНЗ Університет Новітніх Технологій (м. Київ, Україна)
- Міхальський Томаш — доктор наук, доцент кафедри географії регіонального розвитку Гданського університету (Польща)
- Мізюк Вікторія Анатоліївна – кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету управління, адміністрування та інформаційної діяльності Ізмайльського державного гуманітарного університету (Ізмаїл, Україна)
- Миргород-Карпова Валерія Валеріївна - кандидат юридичних наук, заступник директора з наукової роботи, старший викладач кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки Сумського державного університету (Суми, Україна)
- Новак-Каляєва Лариса Миколаївна — доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри державного управління Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України (Львів, Україна)
- Огієнко Альона Володимирівна - доктор економічних наук, доцент кафедри організації авіаційних робіт та послуг Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Орлова Наталія Сергіївна - доктор наук з державного управління, професор кафедри державного управління, публічного адміністрування та регіональної економіки, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця (Харків, Україна)

- Павлов Костянтин Володимирович — доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри підприємництва і маркетингу Волинського національного університету імені Лесі Українки (Луцьк, Україна)
- Павлова Олена Миколаївна - доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки, підприємництва та маркетингу Волинського національного університету імені Лесі Українки (Луцьк, Україна)
- Пагута Тамара Іванівна - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти, директор Інституту педагогічної освіти Приватного вищого навчального закладу «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука» (Рівне, Україна)
- Помиткін Едуард Олександрович — доктор психологічних наук, професор, провідний науковий співробітник Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Язюна НАПН України (Київ, Україна)
- Помиткіна Любов Віталіївна — доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Приходькіна Наталія Олексіївна - доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна)
- Савенко Олена Анатоліївна - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту і права Дніпровського державного аграрно-економічного університету, членкиня громадської наукової організації "Фінансово-економічна наукова рада" (Київ, Україна)
- Сапожніков Станіслав Володимирович - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки та психології Університету імені Альфреда Нобеля (Дніпро, Україна)
- Сопілко Ірина Миколаївна - доктор юридичних наук, професор, Відмінник освіти України, Заслужений юрист України, декан юридичного факультету Національного Авіаційного Університету (Київ, Україна)
- Титко Анна Василівна — кандидат юридичних наук, провідний науковий співробітник Національної академії внутрішніх справ (Київ, Україна)
- Трушкіна Наталія Валеріївна - кандидат економічних наук, член-кореспондент Академії економічних наук України, дійсний член Центру українсько-європейського наукового співробітництва, старший науковий співробітник відділу проблем регуляторної політики та розвитку підприємництва, Інститут економіки промисловості НАН України (Київ, Україна)
- Турчинова Ганна Володимирівна — кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету природничо-географічної освіти та екології Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (Київ, Україна)
- Хохліна Олена Петрівна — доктор психологічних наук, професор, професор кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Чернуха Надія Миколаївна — доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної реабілітації та соціальної педагогіки Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ, Україна)
- Якимчук Аліна Юріївна — доктор економічних наук, професор, професор кафедри державного управління, документознавства та інформаційної діяльності Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна)
- Яковицька Лада Савелівна — доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Якушева Оксана Вікторівна кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки та підприємництва Черкаського державного технологічного університету (Черкаси, Україна)

Статті розміщені в авторській редакції. Відповідальність за зміст та орфографію поданих матеріалів несуть автори.

ЗМІСТ

СЕРІЯ «Управління та адміністрування»

Кuzmenko K.M. <i>CONDITIONS AND POSSIBILITIES OF INTEGRATION PROJECTS IMPLEMENTATION IN THE MARITIME TRANSPORT SYSTEM OF UKRAINE</i>	15
Вербицька Г.Л. <i>ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ АКТИВІЗАЦІЄЮ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ З МЕТОЮ ПОСИЛЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ</i>	24
Вожол О.В. <i>ПУБЛІЧНА ПОЛІТИКА В КОНТЕКСТІ УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЙ</i>	38
Губа М.І. <i>РОЗВИТОК МОРСЬКИХ ПОРТІВ ЯК ТОЧОК РЕГІОНАЛЬНОГО ЗРОСТАННЯ У КОНТЕКСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ВІДНОВЛЕННЯ</i>	50
Дуб Н.Є., Федорович У.М., Карковська В.Я., Головчак М.І. <i>ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МЕДСЕСТЕР В УКРАЇНІ У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ</i>	62
Дьогтєва І.О., Нікіфорова Л.О., Шиян А.А. <i>МОНІТОРИНГ МІЖНАРОДНИХ ДОКУМЕНТІВ В СФЕРІ НАУКИ, ІННОВАЦІЙ ТА ТРАНСФЕРУ ТЕХНОЛОГІЙ В ІНФОРМАЦІЙНО-ПОШУКОВИХ СИСТЕМАХ</i>	71
Кондратенко Н.О. <i>SMART-CITY: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВПРОВАДЖЕННЯ Е-УПРАВЛІННЯ МІСТОМ</i>	83
Кучма О.М., Котух Є.В. <i>MICROSOFT AZURE: ІТ АУДИТ ХМАРНИХ ПОСЛУГ ПУБЛІЧНИХ КОРИСТУВАЧІВ</i>	93
Мартинюк В.П., Білик В.М. <i>ЕТАПИ РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ</i>	110
Москалюк Г.О. <i>ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ УПРАВЛІННЯ СПІЛЬНИМ МАЙНОМ БАГАТОКВАРТИРНОГО БУДИНКУ ЧЕРЕЗ ОСББ</i>	122
Половцев О.В., Баран М.М. <i>ТЕОРЕТИКО – МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ОПТИМАЛЬНОЇ МОДЕЛІ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНОЮ ВЛАСНІСТЮ: АСПЕКТ МОРСЬКИХ ПОРТІВ</i>	134
Салманов Салех <i>РОЗВИТОК КАДРІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЯК ОСНОВА КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ</i>	146
Тараненко А.А. <i>РЕТОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМ МІГРАЦІЇ В КРАЇНАХ ЄС: КОНЦЕПЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА ПРОБЛЕМАТИКА</i>	159

Яремко І.І., Йовик В.П.

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДОМ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

169

СЕРІЯ «Право»

Shevchuk O.M., Zuy V.V.

RIGHTS OF CIVIL OFFICERS OF THE COURT PROTECTION SERVICE IN THE PUBLIC ADMINISTRATION UNDER THE CONDITIONS OF THE STATE OF MARTIAL

177

Войтович А.О.

ПЛЮРАЛІЗМ У КОНСТИТУЦІЙНОМУ ВИМІРІ: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ

190

Гарашук В.М., Дмитрик О.О., Федчишин С.А.

ПЕРЕМІЩЕННЯ ТОВАРІВ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ: ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ ОСНОВНИХ КАТЕГОРІЙ

198

Джафарова О.В., Дунасва Т.С.

НОРМАТИВНІ ЗАСАДИ ВІТЧИЗНЯНОЇ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ НАСИЛЬНИЦЬКИХ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ЖИТТЯ ТА ЗДОРОВ'Я, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ

211

Кіресва О.С., Махлай О.М., Басалик С.А.

ВИКОРИСТАННЯ БАЗ ДАНИХ У РОБОТІ КРИМІНАЛЬНОГО АНАЛІТИКА ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОГО ПІДРОЗДІЛУ

221

Кобилецький М.М., Труш М.І.

ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЗОВУ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОКАЗІВ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ

234

Коваленко Н.О.

АЛЬТЕРНАТИВНІ СПОСОБИ ВИРІШЕННЯ ПУБЛІЧНО - ПРАВОВИХ СПОРІВ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ В ПРАВОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

242

Колісниченко А.С.

ПРАВО ПОДРУЖЖЯ НА УТРИМАННЯ ЗА СІМЕЙНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

249

Кочкін В.Г.

ОСОБЛИВОСТІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БІОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

262

Лисик В.М., Палієнко А.В.

РЕГЛАМЕНТ № 912/2014 ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ І РАДИ ЄС ВІД 23 ЛИПНЯ 2014 РОКУ, ЩО ВСТАНОВЛЮЄ ПРАВОВІ РАМКИ ДЛЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ, ПОВ'ЯЗАНОЮ З ДІЯЛЬНІСТЮ ТРИБУНАЛІВ З УРЕГУЛЮВАННЯ СПОРІВ МІЖ ІНВЕСТОРОМ І ДЕРЖАВОЮ, СТВОРЕНИХ ВІДПОВІДНО ДО МІЖНАРОДНИХ УГОД, СТОРОНОЮ ЯКИХ Є ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ: ПЕРЕКЛАД ТА НАУКОВИЙ КОМЕНТАР

273

Лихова С.Я., Расторгусь О.В.

ВИХІД ЗА МЕЖІ ВИЗНАЧЕНОЇ КОДЕКСОМ УКРАЇНИ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ САНКЦІЇ ЧИ АЛЬТЕРНАТИВНІСТЬ САНКЦІЙ

292

- Маньгора Т.В., Мелешин А.В.** 302
ОСОБЛИВОСТІ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ОПЛАТУ ПРАЦІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ
- Повалена М.В.** 317
КІБЕРПОЛІЦІЯ ТА ВИКЛИКИ ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ: БАЛАНС МІЖ БЕЗПЕКОЮ ТА СВОБОДОЮ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ
- Подільчак О.М., Дунаєва Т.Є.** 329
ІНФОРМАЦІЙНІ МЕТОДИКИ КІБЕРБЕЗПЕКИ ЯК СКЛАДОВОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС ВІЙНИ В УКРАЇНІ
- Правдюк А.Л., Віннік Д.В., Чигрин Ю.В.** 342
СУДОВИЙ МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ
- Сагайдак О.О.** 354
ПУБЛІЧНО-СЕРВІСНИЙ АСПЕКТ УПРАВЛІННЯ ПАЛИВНО-ЕНЕРГЕТИЧНИМ КОМПЛЕКСОМ КРАЇНИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ
- Турченко І.В.** 365
СТОРОНИ ДОГОВОРУ ПІДРЯДУ НА БУДІВНИЦТВО (КАПІТАЛЬНИЙ РЕМОНТ, РЕКОНСТРУКЦІЮ) АВТОМОБІЛЬНОЇ ДОРОГИ ЗА ЦИВІЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ
- Уткіна М.С.** 377
РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ІНСТИТУТУ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ В УКРАЇНІ
- Чорна В.Г., Кузьменко О.В., Омельченко А.В.** 388
ЮРИДИЧНІ ОСОБИ ЯК СУБ'ЄКТИ ОПОДАТКУВАННЯ У СФЕРІ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ В УКРАЇНІ
- Шинкар'юв Ю.В.** 400
ЩОДО УЧАСТІ ЗАХИСНИКА ТА АДВОКАТА У ОКРЕМИХ СЛІДЧИХ ДІЯХ

СЕРІЯ «Економіка»

- Slaviuk N.R., Mordas O.S.** 407
PERSPECTIVES OF THE EXPORT POTENTIAL GROWTH OF UKRAINE
- Баришнікова В.В., Мазуренко О.К., Безуглова І.В.** 424
ТІНЬОВА ЕКОНОМІКА ТА ЇЇ ПОШИРЕННЯ В УКРАЇНІ
- Баланюк І.Ф., Іваночко Б.Р.** 436
МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ ЯК СКЛАДОВА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД
- Гончар М.Ф., Реверенда Н.Ю., Осіпов О.Г.** 446
УПРАВЛІННЯ КАДРОВИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ ПІДПРИЄМСТВ ІТ-СФЕРИ
- Гончар С.Й., Ханик Т.Я.** 456
ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ БІЗНЕСУ

УДК 340.1

[https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-13\(27\)-342-353](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-13(27)-342-353)

Правдюк Андрій Леонідович кандидат юридичних наук, доцент кафедри права, Вінницький національний аграрний університет, вул. Сонячна 3., м. Вінниця, 21000, тел.: (097)330-72-40., <https://orcid.org/0000-0002-5248-8111>

Віннік Дмитро Віталійович здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти, Вінницький національний аграрний університет, вул. Сонячна 3., м. Вінниця, 21000, тел.: (097)700-61-14.

Чигрин Юрій Васильович здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти, Вінницький національний аграрний університет, вул. Сонячна 3., м. Вінниця, 21000, тел.: (063)673-30-43

СУДОВИЙ МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ

Анотація. В статті розкриваються проблемні аспекти стану захисту прав людини та громадянина в Україні, адже такі права є основою існування держави як суб'єкта міжнародного права. На сьогодні дотримання прав і свобод людини і громадянина - головний критерій цивілізованого суспільства, його здібностей вирішувати найскладніші економічні, політичні та соціальні проблеми. Не випадково міжнародне співтовариство прагне ставитися до прав людини глобально, на справедливій і рівній основі. При цьому враховується національна і регіональна специфіка держав, їх різні історичні, культурні та релігійні особливості. Особливу увагу приділено сутності конституційно-правового механізму захисту прав особи. Система захисту прав людини включає правові заходи, встановлені нормами національного та міжнародного права. Досліджено міжнародні механізми захисту прав людини, які передбачені нормами міжнародного гуманітарного права та інститутом міжнародного захисту прав людини. Визначено, що захист прав людини виходять далеко за межі однієї держави. З'ясовано, що права людини є основним чинником взаємодії національних правових систем, оскільки сприяють інтеграції загальносвітового й регіонального правового простору.

У ст. 9 Конституції України визнається пріоритет принципів та норм міжнародного права та їх належність до правової системи України, гарантується кожному право на звернення до міжнародних органів захисту прав і свобод, якщо вичерпано всі наявні внутрішньодержавні засоби правового захисту. Права і свободи людини, гарантовані Конституцією, законами України та міжнародними угодами, повинні бути такими, щоб кожен

міг їх реалізувати. Для забезпечення реалізації прав особи в країні повинен діяти механізм, який допоможе особі захистити свої права у випадку їх порушення. Втілення на практиці охорони та захисту прав і свобод людини та громадянина – тривалий і по-ступовий процес перетворень всього суспільства.

Ключові слова: права людини, судовий захист, міжнародний захист прав людини, Конституція України, конституційно-правовий механізм, органи влади, міжнародні інституції, захист прав і свобод, гарантії прав і свобод.

Pravdiuk Andrii Leonidovych Candidate of Law Sciences, Associate Professor of the Department of Law, Vinnytsia National Agrarian University, Sonyachna St., 3, Vinnytsia, 21000, tel.: (097)330-72-40, <https://orcid.org/0000-0002-5248-8111>

Vinnik Dmytro Vitaliyovych second (master's) level of higher education, Vinnytsia National Agrarian University, Sonyachna St., 3., Vinnytsia, 21000, phone: (097)700-61-14.

Chygryn Yuriy Vasyliovych second (master's) level of higher education, Vinnytsia National Agrarian University, Sonyachna St., 3., Vinnytsia, 21000, phone: (063)673-30-43

JUDICIAL MECHANISM FOR ENSURING HUMAN RIGHTS IN UKRAINE

Abstract. The article reveals problematic aspects of the state of protection of human and citizen rights in Ukraine, because such rights are the basis of the state's existence as a subject of international law. Today, the observance of the rights and freedoms of a person and a citizen is the main criterion of a civilized society, its ability to solve the most complex economic, political and social problems. It is no accident that the international community seeks to treat human rights globally, on a fair and equal basis. At the same time, the national and regional specificities of the states, their various historical, cultural and religious features are taken into account. Particular attention is paid to the essence of the constitutional and legal mechanism for the protection of individual rights. The human rights protection system includes legal measures established by the norms of national and international law. The international mechanisms for the protection of human rights, which are provided for by the norms of international humanitarian law and the institute of international protection of human rights, have been studied. It was determined that the protection of human rights goes far beyond the borders of one state. It was found that human rights are the main factor in the interaction of national legal systems, as they contribute to the integration of the global and regional legal space. In Art. 9 of the Constitution of Ukraine recognizes the priority of the principles and norms of international law and their belonging to the legal system of Ukraine, everyone is

guaranteed the right to appeal to international bodies for the protection of rights and freedoms, if all available domestic means of legal protection have been exhausted. Human rights and freedoms guaranteed by the Constitution, laws of Ukraine and international agreements should be such that everyone can exercise them. In order to ensure the realization of individual rights in the country, a mechanism must be in place to help the individual protect his rights in the event of their violation. Implementation of the protection and protection of human and citizen rights and freedoms in practice is a long and gradual process of transformation of the entire society.

Keywords: human rights, judicial protection, international protection of human rights, Constitution of Ukraine, constitutional and legal mechanism, authorities, international institutions, protection of rights and freedoms, guarantees of rights and freedoms.

Постановка проблеми. Одним із актуальних питань протягом всього існування людства залишається питання прав людини, можливість їх реалізації та захисту. Утвердження, забезпечення, реалізація прав людини є важливим показником, що вказує на демократичність та соціальність держави, а також на те, що така держава є правовою [1].

Права людини як явище є, безсумнівно, найважливішим набуттям сучасності та ключовим елементом цивілізаційного розвитку світової спільноти, проте має враховуватися також коло обов'язків, що кореспондують правам людини. Одним із основних суб'єктів в окресленій системі є держава, на яку покладається найвища відповідальність за захист конституційних прав громадян. Категорія «правова держава», яку застосовують для характеристики держав із розвинутими правовими системами, відзначається одночасно і високим рівнем економічного розвитку, і значним поширенням демократичних ідеалів, і пріоритетом загальнолюдських цінностей. Однак така система будується на чітко визначених юридичних пріоритетах. Право на захист є мірилом і гарантом демократичного суспільства [2].

Конституційні права і свободи людини і громадянина мають такі специфічні властивості, які здатні виділити їх із загальної системи прав та визначають їх вирішальну роль у визначенні правового статусу особи в суспільстві та державі. Ці права відрізняються від інших не тільки за змістом, а й за формою свого закріплення через те, що вони набувають статусу конституційних тільки після появи їх в Конституції України. Такі права і свободи людини і громадянина є основними за своїм змістом, тому що за їх допомогою більш глибоко і повно визначаються та регулюються найважливіші відносини між громадянином та державою [3]. Звідси слідує, що конституційно-правові гарантії прав і свобод людини та громадянина в Україні – це передбачена Конституцією та законами України система правових норм, організаційних засобів і способів, умов і вимог, за допомогою

яких здійснюється охорона та захист прав, свобод і законних інтересів людини та громадянина [4, с. 32, 198].

Водночас, як слушно зазначає О. Петришин, права людини, незалежно від нормативного правового регулювання, є природним і невід'ємним надбанням, необхідним для нормального існування і гармонійного розвитку людини, яке має бути загальним і рівним, визнаватися державою в обсязі міжнародних стандартів [5, с. 13–14].

Класична доктрина природного права розглядає «права людини» через взаємодію особи та держави, водночас така взаємодія характеризується обсягом та характером прав особи та обов'язків держави щодо їх реалізації. В аспекті зазначених правовідносин держава набуває позитивних зобов'язань щодо забезпечення особі ефективних засобів правового захисту.

Однак в Україні права людини виступали та продовжують виступати свого роду заручниками складних процесів державотворення, об'єктом системних політичних спекуляцій з боку практично усіх політичних сил, що значною мірою у суспільній свідомості нівелювало й саму цінність прав людини. Такий знеособлений підхід формує соціальну відчуженість особи й громадянина, унеможлиблює вироблення реальної дієвої державної політики, і тим паче її реалізацію, створює несприятливі умови для розвитку потенціалу особистості й соціуму загалом. Адже в такому разі людина виступає засобом, а не ціллю діяльності держави [6, с. 16].

Сьогодні люди прагнуть до можливості користуватися своїми правами і свободами як у повсякденному житті. Слід зазначити, що це природне прагнення людини – захистити свої права і законні інтереси, домогтися створення суспільства, заснованого на принципах справедливості і законності, прийнятті законів, які забезпечували б їхні бажання. Не є виключенням і наше суспільство, в якому приділяється велике значення юридичному механізму забезпечення конституційних прав громадян [7].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема функціонування судової системи, здійснення правосуддя та роль інших органів державної влади в процесі захисту прав людини і громадянина нині у центрі уваги науковців та законодавців. Питання захисту прав людини, механізмів їх реалізації та забезпечення стали предметом наукових досліджень А. Моца, В. Моца, О. Розумовського, Б. Бабіна, О. Прієшкіної, М. Ковалів, Т. Заворотченко, А. Олійника, Л. Демидової, М. Гнатівського та інших.

Метою статті є дослідження механізмів судового захисту прав людини.

Виклад основного матеріалу. Зближення України з Європейським Союзом через підписання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони зумовило інтеграцію національного законодавства в систему європейського. Такий процес презюмує акумуляцію міжнародного досвіду «ефективного» функціонування державних інституцій з метою його інтеграції в національну площину [8].

Конституційний обов'язок держави щодо дотримання і захисту прав та свобод людини і громадянина полягає у створенні необхідних і достатніх умов для їх реалізації та механізму їх захисту. Реалізація зазначених обов'язків держави відбувається за допомогою інституцій, які входять у систему забезпечення прав та свобод людини і громадянина.

Кожна держава у світі передбачає у своїй законодавчій системі певний обсяг прав і свобод, якими громадяни можуть користуватися у межах закону. Духовні та матеріальні блага гарантуються державою та підлягають судовому захисту, якщо вони визначаються конституцією та іншими законами держави. Захист прав людини, передусім, передбачає вжиття заходів, спрямованих на охорону її прав і свобод, здоров'я громадян, забезпечення безпеки сприятливого довкілля, захист прав власності, забезпечення громадського порядку, що здійснюються за допомогою прийняття внутрішньодержавних та міжнародних нормативно-правових актів [9].

На думку В. О. Деміденко, утвердження прав і свобод людини й громадянина, з точки зору головного обов'язку України (ч. 2 ст. 3 Конституції), являє собою діяльність держави, спрямовану на визнання певних можливостей людини, необхідних для її нормального існування й розвитку у конкретно-історичних умовах, об'єктивно зумовлених досягнутим рівнем розвитку суспільства [10, с. 3].

Як справедливо зазначає А. Ю. Олійник, забезпечення конституційних свобод в Україні – це створення сприятливих умов для їх здійснення, охорона, захист суб'єктивних свобод від правопорушення, відновлення порушеного права компетентними державними органами чи органами місцевого самоврядування, їх посадовими або службовими особами та об'єднаннями громадян здійснення матеріальних чи процесуальних юридичних засобів [11, с. 47].

Ми також погоджуємось з висновком Ю. М. Тодики: «Недостатньо мати матеріальні норми і розвинену систему законодавства, а потрібні чіткі механізми їх втілення в життя, що повною мірою стосується конституційно-правової сфери» [12, с. 336-337].

Захисту прав людини та приведення української системи цього захисту як за формою, так й за змістом, до європейського рівня, хоча би стосовно мінімальних стандартів, що гарантуються Європейською конвенцією про захист прав людини та основних свобод 1950 р. та практикою Європейського суду з прав людини, є, по суті, нашим першим важливим європейським іспитом відданості нашої правничої еліти європейським правовим ідеалам та цінностям. Позитивне складання цього іспиту необхідне не лише для задоволення євроінтеграційних прагнень України та її вступу до Європейського Союзу. Це насамперед потрібно нашим громадянам, фізичним та юридичним особам, які щоденно потерпають від порушення своїх прав та свобод [13, с.8].

Кожне демократичне суспільство, яке, безумовно, сьогодні будується і в Україні, створює належні законодавчі передумови для застосування та реалізації на внутрішньодержавному рівні норм міжнародного права з питань захисту прав людини, закріплюючи відповідні принципи та правила, які відповідають положенням міжнародних та європейських організацій. Саме тому в норми Конституції України було імплементовано всі провідні положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950 року [14]. Однією з найважливіших гарантій, пов'язаною із захистом прав людини та основоположних свобод, є судовий захист. Основний Закон України поширив компетенцію судів на всі правовідносини, що виникають у державі, при цьому, якщо всі національні засоби захисту вичерпано, кожна особа в нашій державі може звернутися за захистом до Європейського суду з прав людини.

Міжнародний захист прав людини є сукупністю міжнародно-правових норм, що гарантують і закріплюють у договірному порядку права і свободи людини, зобов'язання держав щодо встановлення на практиці прав і свобод. Варто наголосити, що права людини довгий час були внутрішньою справою кожної держави і лише після прийняття Статуту ООН стали спільним надбанням міжнародного права. За минулі десятиліття універсальна система захисту прав людини набула розгалуженого і складного характеру. Зараз до неї належать такі органи й механізми: Генеральна Асамблея ООН, Рада ООН з прав людини та її допоміжні органи і механізми; Рада Безпеки ООН і низка її спеціалізованих механізмів; Економічна і соціальна рада ООН і функціонуюча при ній Комісія зі становища жінок та Постійний форум ООН з питань корінних народів; Міжнародний Суд ООН; Секретаріат ООН та його окремі підрозділи; договірні (конвенційні) органи з прав людини; деякі спеціалізовані установи ООН (Міжнародна організація праці, Організація ООН з питань освіти, науки і культури); тимчасові і спеціальні механізми захисту прав людини, створювані органами ООН [15, с. 15].

Міжнародно-правові гарантії встановлено в чинних міжнародних договорах, обов'язкових для держави. Прикладом таких гарантій для 47-ми держав світу є Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод, яка регулює можливість захисту прав особи в Європейському суді з прав людини, а також містить норми щодо організації діяльності цього суду.

Право на судовий захист займає надзвичайно важливе положення в конституційно-правовій концепції прав людини, що отримала розвиток у другій половині ХХ ст. Можна констатувати, що воно відноситься до основних прав людини. На думку О. Фрицького, під основними правами слід розуміти права, що містяться в конституції держави, міжнародно-правових актах з прав людини, наприклад, в Міжнародному Біллі про права людини, Європейській конвенції з прав людини та основоположних свобод, а також Європейській соціальній хартії [16].

Частина 1 статті 55 Конституції України закріплює право на судовий захист, еквівалентне ухваленому в міжнародній практиці «праву на суд» та «праву на правосуддя». Зазначається, що дане право регламентовано жорсткими критеріями та стандартами, оскільки основна його суть має виражатись в реальному результаті, а не у факті проголошення. Загальне право на суд діє в межах двох основоположних принципів: верховенства права і належного здійснення правосуддя, якими гарантовано право на справедливий судовий розгляд. При цьому обмежувальне тлумачення вказаної норми не відповідатиме її меті та об'єкту [17, с. 408].

Необхідно зауважити, що право на судовий захист є обов'язковим складником кожного суб'єктивного права особи, яке вона може реалізувати як безпосередньо, так і через діяльність державних чи уповноважених державою органів або організацій, які створюють необхідні умови, що сприяють відновленню порушеного права, припиненню правопорушення та притягненню винних до відповідальності.

Так, перш за все право на звернення до суду закріплено в ст. 8 Загальної декларації прав людини: «кожен має право на ефективне відновлення в правах компетентними національними судами»[18]. Надалі право на судовий захист було більш розгорнуто відображено в п. 3 ст. 2 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, який встановив, що правовий (в тому числі і судовий) захист повинен гарантуватися і в тому випадку, якщо порушення прав було здійснено офіційними особами (основа провадження, що виникає з публічних правовідносин) [19].

Проаналізувавши норми чинної Конституції України, можна зробити висновок, що термін «захист» уживається в юридичних конструкціях, що, зокрема, позначають, по-перше, юридичний обов'язок держави в особі уповноважених нею органів, організацій чи посадових осіб із захисту прав людини; по-друге, можливості особи реалізувати власне суб'єктивне право на захист у разі порушення її права. Тобто поняття «захист» пов'язане не зі звичною (нормальною) реалізацією прав, а лише з конкретним правопорушенням або оспорюванням прав [20, с.187].

Судова форма захисту є вищою, порівняно з іншими, несудовими засобами, формою захисту суб'єктивних прав, свобод і законних інтересів, яка забезпечує всім зацікавленим особам максимум процесуальних гарантій. Тому право на судовий захист виступає засобом забезпечення передбаченої законом можливості людини звертатися до органів правосуддя за захистом її прав і законних інтересів» [21, с. 162].

Основою європейського стандарту концепції «природної справедливості» («процесуальної належної правової процедури») є право на справедливий судовий розгляд. 10 травня 2006 року Указом Президента України затверджено Концепцію вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні. Метою даного документу є побудова такої системи правосуддя, яка гарантуватиме право особи на справедливий суд [22].

П.Д. Гуйван зазначає, що «право на справедливий судовий розгляд є однією з визначальних правових ідей, які забезпечують захист прав особи. Вимоги до сутності права на справедливий суд прописані у самому тексті статті 6 Конвенції. Між тим, з огляду на те, що застосування та тлумачення при цьому сутності кожного припису Конвенції, у тому числі – права на справедливий суд, здійснюється Європейським судом з прав людини, тут існують свої особливості, які необхідно враховувати. При цьому слід відзначити, що проблематика, пов'язана з вивченням правової природи рішень ЄСПЛ та їхньої адаптації до національного правозастосовного майданчику з огляду на багатоманітність про-явів та важливість результату, залишається вельми актуальною. Отже, при здійсненні судочинства у цивільних справах правозастосовний орган має дотримуватися усіх конвенційних ознак як елементів права особи на справедливий суд, а також положень «неписаного права», які ґрунтуються на засадах моралі, гуманності, розумності та справедливості» [23, с. 110].

На переконання А. Лужанського, специфіка судового захисту полягає в тому, що його ефективність є набагато вищою порівняно з іншими, несудовими засобами, оскільки: 1) захист у позасудовому порядку фактично є проханням або пропозицією добровільно чи в порядку адміністративного контролю усунути порушення й ліквідувати його негативні наслідки та ґрунтується на презумпції належної й добросовісної поведінки правопорушника; 2) судовий розгляд є єдиним остаточним законним засобом вирішення правового конфлікту; 3) під час розгляду конкретної справи суд має право на превентивний вплив у формі обов'язкових до виконання окремих ухвал (постанов) щодо запобігання надалі виникненню причин та умов, що призвели до порушення прав; 4) судові рішення, які набрали законної сили, як правило, мають остаточний характер; виконання судового рішення щодо питань факту чи права забезпечене державним примусом [24, с. 45].

Справедливим є те рішення суду, в якому міститься точне з'ясування обставин справи, правильний вибір правової норми та відповідне тлумачення суддею, належна оцінка ним правової норми. Застосовуючи аналогію закону чи аналогію права суддя повинен діяти в рамках закону, діяти добросовісно та не зловживати свободою розсуду. В судовому рішенні повинна бути закріплена справедливість, але для цього потрібна висока правова свідомість відповідного судді. Враховуючи складність і специфіку права на судовий захист, можна вести мову про його потенційний характер до моменту конкретного волевиявлення особи у вигляді звернення до суду, що підтверджує суб'єктивну природу цього права, оскільки по суті без конкретної реалізації цього права воно залишиться декларацією. Таке право безпосередньо надається і гарантується державою, але рішення стосовно його застосування чи незастосування належить особі шляхом її волевиявлення.

Висновки. Правосуддя, що здійснюється судами, є найбільш надійним і цивілізованим способом захисту прав і свобод людини та громадянина, а судова форма захисту прав і свобод людини є найбільш демократичною й максимально пристосованою до повного, усебічного й об'єктивного виявлення фактичних обставин і причин виникнення різноманітних спорів, учинених правопорушень і встановлення істини у справах, що знаходяться на розгляді судів. Право на судовий захист не може бути реалізоване без механізму доступу до правосуддя та правового регулювання. Україна, як повноправний суб'єкт міжнародного права, має гарантувати на основі універсальних стандартів особисте право кожної людини на вільний доступ до правосуддя. Кожна людина повинна мати можливість вільно обрати спосіб захисту своїх порушених прав. При цьому вона має бути впевнена в тому, що держава гарантує рівну можливість для будь-якого, незалежно від віри, раси, місця проживання, віку і статі, скористатися цими способами захисту. В іншому випадку прагнення сучасної держави до демократії, законності, свободи, рівності, гуманізму, правової держави, виражене в конституційних нормах і принципах, залишиться лише декларацією про наміри

Література:

1. Безоплатна правова допомога: Офіційний сайт URL: <https://www.legalaid.gov.ua/povunp/sposoby-zahystu-pravta-svobod-lyudyny-i-gromadyanyna>. (дата звернення 20.10.2023)
2. Чайковський О. І. Судовий захист конституційного права на житло. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції* 2021. № 3 С.59-63. DOI <https://doi.org/10.15421/392149>
3. Конституційне право України: Підручник для студентів ВНЗ. За ред. В.С. Журавського. Київ.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2002. 544 с.
4. Заворотченко Т.М. Конституційно-правові гарантії прав і свобод людини і громадянина в Україні : дис. канд. юрид. наук Київ., 2002. 220 с
5. Савенко М. Д. Національна система правового захисту людини. *Наукові записки НАУКМА. Юридичні науки*. Київ, 2007. Т. 64. С. 10–14.
6. Погорілко В.Ф. , Головченко В.В., Сірий М.І. Права та свободи людини і громадянина в Україні. К.: Ін Юре, 2009. 52 с.
7. Назаров В. В. Особливості механізму захисту прав людини у кримінальному провадженні. *Форум права*. 2009. № 1. С. 385–391
8. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 21 березня 2014 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text
9. Повалена М.В. Конституційно-правовий аспект міжнародних засобів захисту прав і свобод людини та громадянина. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 5. С.102-106. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-5/20>
10. Демиденко В.О. Утвердження і забезпечення конституційних прав та свобод людини й громадянина в діяльності міліції : автореф. дис. канд. юрид. наук : спец. 12.00.02. Київ, 2002. 24 с.
11. Олійник А.Ю. Конституційно-правовий механізм забезпечення основних свобод людини і громадянина в Україні : монографія. К. : Алерта, КНТ, Центр навчальної літератури, 2008. 153 с.

12. Тодика Ю. М. Конституція України: проблеми теорії і практики: монографія. Харків: Факт, 2000. 608 с
13. Шевчук С. Порівняльне прецедентне право з прав людини. К. : Реферат, 2002. 344.
14. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : Міжнародний документ від 04.11.1950 р. Офіційний вісник України. 16.04.1998. № 13; 23.08.2006. № 32. С. 270.
15. Шуміло І.А. Міжнародна система захисту прав людини : навч. посіб. Київ : ФОП Голембовська О.О., 2018. 168 с.
16. Завальнюк, І. В.. Право на справедливий суд та право на судовий захист: аспекти співвідношення. *Київський часопис права*, 2022 (1). 52-59. <https://doi.org/10.32782/klj/2022.1.8>
17. Конституція України. Науково-практичний коментар / за ред. В.Я. Тацій. Харків: Національна академія правових наук України, 2011. 565 с.
18. Загальна декларація прав людини: Міжнародний документ ООН від 10.12.1948. Офіційний вісник України. 2008. № 93. С. 89.
19. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_043 (дата звернення: 21.10.2023 р.)
20. Чорна С. Роль судової влади в конституційно-правовому механізмі захисту прав і свобод людини. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. 8. С.186-190
21. Гаврильців М.Т. Захист законного інтересу як передумова на звернення до адміністративного суду: поняття, сутність, види. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. Серія «Юридична». 2016. Вип. 4. С. 161–171.
22. Концепція вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні: Указ Президента України від 10.05.2006 р. № 361/2006. Дата оновлення: 04.06.2006. URL: (дата звернення: 21.10.2023).
23. Гуйван П.Д. Право на справедливий суд: сутність та темпоральні виміри за міжнародними стандартами: монографія. Харків: Право, 2019. 584 с.
24. Лужанський А.В. Конституційна природа права на доступ до правосуддя в Україні. *Вісник Верховного Суду України*. 2010. № 10 (122). С. 45–48.

References:

1. Bezoplatna pravova dopomoha: Ofitsiyni sait [Free legal aid: Official site] <https://www.legalaid.gov.ua/novyny/sposoby-zahystu-pravta-svobod-lyudyny-i-gromadyanyna> (access date: 20. 10. 2023). [in Ukrainian].
2. Chaikovskiy, O. (2021) Sudovi zakhyst konstytutsiinoho prava na zhytlo.[Judicial protection of the constitutional right to housing] *Aktualni problemy vitchyznianoï yurysprudentsii-Actual problems of domestic jurisprudence*. 3. 59-63. DOI <https://doi.org/10.15421/392149> [in Ukrainian].
3. Konstytutsiine pravo Ukrainy: Pidruchnyk dlia studentiv VNZ. [Constitutional law of Ukraine: Textbook for university students] Za red. V.S. Zhuravskoho. Kyiv.: Vydavnychi Dim «In Yure», 2002. 544 s. [in Ukrainian].
4. Zavorotchenko, T. (2002) Konstytutsiino-pravovi harantii prav i svobod liudyny i hromadianyna v Ukraini [Constitutional and legal guarantees of human and citizen rights and freedoms in Ukraine] : dys. .kand. yuryd. nauk Kyiv., 220 s [in Ukrainian].
5. Savenko, M. (2007) Natsionalna systema pravovoho zakhystu liudyny.[National system of human legal protection] *Naukovi zapysky NAUKMA-Scientific notes of NAUKMA. Yurydychni nauky- Legal sciences* Kyiv, 2007. T. 64. S. 10–14. [in Ukrainian].
6. Pohorilko, V., Holovchenko, V., Siryi, M. (2009) Prava ta svobody liudyny i hromadianyna v Ukraini.[Human and citizen rights and freedoms in Ukraine.] Kyiv.: In Yure, 52 s. [in Ukrainian].
7. Nazarov, V. (2009) Osoblyvosti mekhanizmu zakhystu prav liudyny u kryminalnomu provadzheni.[Peculiarities of the mechanism of human rights protection in criminal proceedings] *Forum prava- Law forum*. № 1. S. 385–391[in Ukrainian].

8. Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnyim derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony vid 21 bereznia 2014 roku [Association Agreement between the European Union and its Member States, of the one part, and Ukraine, of the other part] URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011 (access date: 20. 10. 2023). [in Ukrainian].
9. Povalena, M. (2022) Konstytutsiino-pravovyi aspekt mizhnarodnykh zasobiv zakhystu prav i svobod liudyny ta hromadianyna. [The constitutional and legal aspect of international means of protection of human and citizen rights and freedoms] *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal- Legal scientific electronic journal* № 5. S. 102-106. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-5/20> [in Ukrainian].
10. Demydenko, V. (2002) Utverdzhennia i zabezpechennia konstytutsiinykh prav ta svobod liudyny y hromadianyna v diialnosti militsii [Affirmation and provision of constitutional rights and freedoms of a person and a citizen in the activities of the police] : *avto-ref. dys. kand. yuryd. nauk- autoref. thesis Ph.D. law of science*. Kyiv, 24 s.
11. Oliinyk, A. (2008) Konstytutsiino-pravovyi mekhanizm zabezpechennia osnovnykh svobod liudyny i hromadianyna v Ukraini [The constitutional and legal mechanism of ensuring basic human and citizen freedoms in Ukraine] : monohrafiia- monograph K. : Alerta, KNT, Tsentr navchalnoi literatury. 153 s. [in Ukrainian].
12. Todyka, Yu. (2000) Konstytutsiia Ukrainy: problemy teorii i praktyky [The Constitution of Ukraine: problems of theory and practice]: monohrafiia- monograph. Kharkiv: Fakt, 608 s [in Ukrainian].
13. Shevchuk, S. (2002) Porivnialne pretsedentne pravo z prav liudyny [Comparative case law on human rights] K. : Referat, 344 s [in Ukrainian].
14. Konventsiiia pro zakhyst prav liudyny i osnovopolozhnykh svobod : Mizhnarodnyi dokument vid 04.11.1950 r. Ofitsiinyi visnyk Ukrainy [Convention on the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms: International Document of November 4, 1950. Official Gazette of Ukraine]. 16.04.1998. № 13; 23.08.2006. № 32. S. 270. [in Ukrainian].
15. Shumilo, I. (2018) Mizhnarodna systema zakhystu prav liudyny : navch. posib. [International system of protection of human rights: training. manual] Kyiv : FOP Holembovska O.O., 168 s. [in Ukrainian].
16. Zavalniuk, I. (2022) Pravo na spravedlyvyi sud ta pravo na sudovyi zakhyst: aspekty spivvidnoshennia. [The right to a fair trial and the right to judicial protection: aspects of the relationship.] *Kyivskiy chasopys prava-Kyiv Journal of Law* (1). 52-59. <https://doi.org/10.32782/klj/2022.1.8> [in Ukrainian].
17. Konstytutsiia Ukrainy. Naukovo-praktychnyi komentar / za red. V.Ia. Tatsii. [Constitution of Ukraine. Scientific and practical commentary / edited by V.Ya. Tatus] Kharkiv : Natsionalna akademiia pravovykh nauk Ukrainy, 2011. 565 s. [in Ukrainian].
18. Zahalna deklaratsiia prav liudyny: Mizhnarodnyi dokument OON vid 10.12.1948. [Universal Declaration of Human Rights: International UN document dated 12/10/1948.] *Ofitsiinyi visnyk Ukrainy- Official Gazette of Ukraine*. 2008. № 93. S. 89.
19. Mizhnarodnyi pakt pro hromadianski i politychni prava. [International Covenant on Civil and Political Rights.] URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_043 (access date: 20.10.2023). [in Ukrainian].
20. Chorna, S. (2020) Rol sudovoi vlady v konstytutsiino-pravovomu mekhanizmi zakhystu prav i svobod liudyny [The role of the judiciary in the constitutional and legal mechanism for the protection of human rights and freedoms]. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo- Entrepreneurship, economy and law*. 8. S. 186-190 [in Ukrainian].
21. Havryltsiv, M. (2016) Zakhyst zakonnoho interesu yak peredumova na zvernennia do administratyvnoho sudu: poniattia, sutnist, vydy. [Protection of legitimate interest as a prerequisite for appeal to the administrative court: concept, essence, types] *Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav. Seriia «Iurydychna»- Scientific Bulletin of the Lviv State University of Internal Affairs. "Legal" series.* Vyp. 4. S. 161–171. [in Ukrainian].

22. Kontsepsiia vdoskonalennia sudivnytstva dlia utverdzhennia spravedlyvoho sudu v Ukraini: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 10.05.2006 r. № 361/2006. Data onovlennia: 04.06.2006. [The concept of improving the judiciary to establish a fair court in Ukraine: Decree of the President of Ukraine dated May 10, 2006 No. 361/2006. Date of update: 04.06.2006.] [in Ukrainian].

23. Huiivan, P. (2019) Pravo na spravedlyvyi sud: sutnist ta temporalni vymiry za mizhnarodnymi standartamy [The right to a fair trial: substance and temporal dimensions according to international standards] *monohrafiia- monograph*. Kharkiv: Pravo, 584 s. [in Ukrainian].

24. Luzhanskyi, A. (2010) Konstytutsiina pryroda prava na dostup do pravosuddia v Ukraini. [The constitutional nature of the right to access to justice in Ukraine] *Visnyk Verkhovnoho Sudu Ukrainy- Bulletin of the Supreme Court of Ukraine*. № 10 (122). S. 45–48. [in Ukrainian].